

Iz zajednice | 26/09/2024

Globalizam i sudbina malih naroda: Da li ćemo nestati?

 Piše: Bojan Munjin

Zašto (mladi) ljudi odlaze iz Hrvatske, zašto u državi više ljudi umire nego što se rađa i zašto je to opći trend među malim narodima u južnoslavenskim zemljama?



Foto: Neva Zganec/PIXSELL

Film „Posljednji Srbin u Hrvatskoj“ (2019.) privukao je u vrijeme njegove premijere značajnu pažnju publike upravo svojim ironičnim naslovom, koji aludira na to tragično, kako historijsko tako i današnje, neprestano gloženje između Hrvata i Srba. Redatelj na **Predrag Ličina**, pak, želio je tom crnom komedijom u stvari reći kako su svi ti lok

ni zamijeniti neki drugi, biološki puno vitalniji ljudi. To je tažno i to sigurno stvara mučninu, ali na žalost će tako biti. To je povijest. Nestali su Feničani i Asirci, ali su budućim naraštajima nešto ostavili, a kada izumru Hrvati i Srbi, budućim naraštajima neće ostaviti ništa.”

Nešto slično, ali u puno znanstvenijem tonu izrekao je nekoć i vodeći hrvatski sociolog **Josip Županov**, kada je ustvrdio da će ratne teme u devedesetima biti zamijenjene egzistencijalnim pitanjima na kraju tog razdoblja te odljevom i selidbom stanovništva u dvije tisućitima. On je također govorio o „džepovima depopulacije”, naročito u hrvatskoj provinciji, koje će neki vitalniji ljudi naseliti u borbi za opstanak. Sve ove depresivne procjene mogu značiti barem dvije stvari: prvo, i Hrvati i Srbi neće preživjeti ovaj današnji globalistički cunami u kojem će se podaviti svi mali narodi i drugo, s obzirom na to da „budućim naraštajima neće ostaviti ništa” (Ličina), i jedan i drugi narod, sviđalo se to nama ili ne, zapravo i ne zaslužuju da opstanu i žive dalje.

Začarani krug izumiranja

Kako bilo, idemo redom. Prvo, da bi uopće mogli govoriti o bilo kakvim perspektivama bilo koje nacije u budućnosti, prvo moramo zaviriti u njeno brojno stanje. Činjenice govore da brojno stanje i Hrvata i Srba, kao i drugih naroda u južnoslavenskim zemljama, već je vrlo dugo u silaznoj putanji koja se ne misli zaustaviti. Renomirana hrvatska ekonomistica i vodeća demografkinja, pokojna **Alica Wertheimer-Baletić**, još je prije dobrih 25 godina ustvrdila da ukoliko Hrvatska *odmah* ne započne s demografskom obnovom, njeno stanovništvo će vrlo brzo prijeći stanovitu „crvenu liniju” i ono će se naći u zoni izumiranja. Taj proces ide ubrzanom, geometrijskom progresijom, rekla je tada profesorica Baletić, jer ako se rađa sve manje djece, onda sve više prevladava starije stanovništvo, a ako ima sve više starijeg stanovništva, onda je još manja šansa da će biti više djece. Taj začarani krug dovodi na kraju do toga – to je ta crvena linija – da će „starci pojesti djecu”, jer, osim starih, više neće biti dovoljno mladih koji će obnavljati populaciju i stvarati nove generacije, zaključuje profesorica Baletić.

Današnja prosječna starost stanovništva Hrvatske je 44 godine, što za rađanje djece nije najsretnije doba, ali ni statističke brojke generalno nisu nimalo utješne: prema popisu

Se čini da je Hrvatska u 30 godina izgubila oko milijun stanovnika. Sigurno je da su rat početkom 90-ih i prisilne migracije učinile svoje, ali demografska depresija i odlazak naročito mladih u inozemstvo u posljednjih desetak godina predstavljaju egzistencijalni udarac u srce Hrvatske.

Mora se ipak spomenuti i odljev hrvatskog stanovništva srpske nacionalnosti, u ratu i nakon njega. To stanovništvo je popunjavalo u značajnoj mjeri krajeve Banije, Korduna, sjeverne Dalmacije i istočne Slavonije i nakon njihovog odlaska Hrvatska se morala suočiti s dvostruko izgubljenim kapitalom: ti krajevi su ostali do danas uglavnom pusti, a država je ostala bez vitalnog dijela svog stanovništva.

Pitanje svih pitanja

Dražen Živić, pomoćnik direktora Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu, prilično je jasan u ocjeni odnosa broja stanovnika jedne zemlje i njenog sveukupnog opstanka: „Demografija je u Hrvatskoj ali i u svijetu pitanje svih pitanja. Sve počinje i završava s demografijom. Ako nemate pozitivne demografske trendove, ako ne upravljate demografskim procesima, ništa ne možete učiniti ni s gospodarstvom, niti s kulturom i društvom. Ako nema demografske održivosti, nema niti ukupne održivosti prostora“, kaže Živić. U Hrvatskoj se u 2023. godini rodilo 32.325 djece, a umrlo je 51.275 njenih stanovnika. Taj minus od skoro 20.000 stanovnika između rođenih i umrlih je konstantan i u tom smislu, ako je vjerovati podacima (worldpopulationreview.com), Hrvatska će 2050. godine imati tek 3,3 milijuna stanovnika s tendencijom daljnjeg pada. Vrijeme prolazi brzo, negativne brojke su sve lošije i sve to znači samo jedno: Hrvatska kao društvo mora se hitno pobrinuti sama za sebe, inače će u budućnosti postati krajnje ekonomski osiromašena, populacijski opustošena i kulturno nezanimljiva zemlja. U Srbiji je populacijska slika vrlo slična: prema popisu iz 1991. godine u Srbiji (bez Kosova i Metohije) živjelo je oko osam milijuna stanovnika, a danas ih na istom prostoru živi tek oko šest i pol milijuna, prema riječima **Petra Vasića**, docenta na Katedri za demografiju Geografskog fakulteta u Beogradu. Prošle godine u Srbiji se rodilo nešto preko 56.000 djece, a umrlo je oko 94.000 stanovnika, što znači da je svake godine u Srbiji negativni trend između rođenih i umrlih od skoro 40.000 stanovnika. Ako dakle u Hrvatskoj svake godine, zbog depopulacije i iseljavanja, ima 30.000 stanovnika manje, a u Srbiji zbog istih

1990. godine bilo je 4,5 miliona, kako kaže sarajevski demograf **Stevan Pusić**. Od posljednjeg popisa 2013. godine, BiH je u prosjeku godišnje gubila oko 25.000 stanovnika koji su se preselili u druge zemlje, a prema podacima Agencije za statistiku BiH, prošle godine je u toj zemlji rođeno 24.938 djece, dok je tokom te iste godine umrlo 34.434 ljudi. Ekonomski i demografski stručnjaci procjenjuju da će u BiH, ako se nastave sadašnji trendovi, za manje od pedeset godina možda živjeti tek nešto više od milion i pol stanovnika.

U Hrvatskoj je zbog depopulacije i iseljavanja svake godine 30.000 stanovnika manje, a u Srbiji zbog istih razloga nedostaje ukupno 50.000 stanovnika, dakle, svakih pet godina Hrvatska demografski izgubi grad veličine Rijeke, a Srbija u istom periodu izgubi grad veličine Niša

„Vratite nam našu zemlju natrag“

Zašto (mladi) ljudi odlaze iz Hrvatske, zašto u državi više ljudi umire nego što se rađa i zašto je to opći trend među malim narodima u južnoslavenskim zemljama? Nedavno istraživanje među mladima u Hrvatskoj o motivaciji za odlazak u inozemstvo pokazuje da u toj populaciji dominiraju tri razloga za odlazak: u inozemstvu se posao pronalazi puno lakše i zarađuje puno više, škole su tamo kvalitetnije i evropska društva su više nego Hrvatska okrenuta budućnosti. „Dosta nam je dosadnih škola, korupcije pri zapošljavanju i neprestanih priča o ustašama i partizanima“, govorili su uglavnom u ovom istraživanju mladi. U Srbiji je s odlaskom u inozemstvo vrlo slična situacija: odlazi se zbog malih plaća, boljih perspektiva u inozemstvu i uvijek istih balkanskih trzavica. Što se tiče trenda smanjenog broja rođene djece, treba reći, ruku na srce, da to nije samo hrvatski ili regionalni problem nego i problem današnjih modernih društava uopće. Kratko rečeno: danas se živi brzo i usmjereno na materijalne probitke i ne misli se dominantno na stvaranje potomstva. Moderna kultura individualizma preplavila je i ugušila nekadašnju tradicionalnu ideju o porodici s puno djece kao jezgri života.



Foto: Neva Zganec/PIXSELL

S obzirom na to da se Hrvatska svake godine iz ekonomskih razloga sve više ispražnjava, u nju se trbuhom za kruhom useljava sve više ljudi iz inozemstva. Tu se približavamo predviđanjima sociologa Županova: prema podacima Državnog zavoda za statistiku, prošle godine među useljenicima dominirali su strani državljani, iz Azije i iz Ukrajine, kojih je bilo 58.538, dok je s druge strane bilo 25.427 iseljenih hrvatskih državljana. Po medijima se već dosta dugo spekulira pitanjem zašto aktualna vlast ne proglasi izvanredno stanje i ne sprovede niz hitnih mjera za sprečavanje demografskog kolapsa, ali pitanje svih pitanja jest (naročito nakon serije takvih neuspjelih mjera u prošlosti) – što se konkretno u današnjoj situaciji zaista može učiniti? Otegotna okolnost je što stranih radnika (Azija i istok Evrope) ima sve više, a autentičnih hrvatskih državljana sve manje pa je veliko kulturalno pitanje kakav tip države će Hrvatska, kao i okolne zemlje, u doglednoj budućnosti uopće biti? Vidimo da sukoba starosjedilaca i imigranata po evropskim metropolama (kao i u Hrvatskoj i u regiji) ima sve češće i da je zajednički slogan starosjedilaca izrazito kulturalno obojen: Vratite nam našu zemlju natrag. Tako se vraćamo na početak i na ono drugo pitanje „što možemo ostaviti budućim generacijama“?

To pitanje je, usput rečeno, u nešto izmijenjenom obliku na početku Drugog svjetskog rata postavio engleski ministar premijeru **Vinstonu Čerčilu**, u trenutku kada je Velika Britanija bila u neposrednoj opasnosti od njemačke invazije. Pitanje je glasilo: „Zašto naša

predstojem svijeta branim a prvom redu svoj razlog postojanja, a to je prvenstveno kulturno i identitetsko pitanje, nikako ne samo ekonomsko ili socijalno. Za tu misiju Hrvatska ili neki drugi, u ovom slučaju južnoslavenski narodi, moraju posjedovati vjeru u važnost svojih kulturnih, narodnih i demografskih vrijednosti. Da li će te vjere biti i da li će se „ljudi vratiti kući“, u trenutku kada nad glavom ovih malih naroda visi Damoklov mač populacijskog nestanka, vidjet ćemo vjerojatno uskoro.

Ovaj tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije, iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Pročitajte više ...



Prošlost, identitet i odgovornost: Ključne dileme našeg vremena